

<https://ctl.unit.uoi.gr>

Διδακτικές μέθοδοι για την ενεργό εμπλοκή

Κωνσταντία Λιούζα

Εξωτερική Συνεργάτιδα στο ΚΕΔΙΜΑ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Το έργο με τίτλο "Γραφείο Υποστήριξης Διδασκαλίας και Μάθησης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων"
με κωδικό MIS 5162379, συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι πληροφορίες που περιέχονται στην παρουσίαση μπορεί να περιλαμβάνουν απόψεις οι οποίες δεν απηχούν κατ' ανάγκη τις απόψεις του ΚΕΔΙΜΑ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Οι σύνδεσμοι προς άλλους ιστότοπους παρέχονται για τη διευκόλυνση των χρηστών και δεν συνεπάγονται την έγκριση του περιεχομένου τους ή την προτροπή χρήσης προϊόντος ή υπηρεσίας συνδεδεμένου φορέα/οργανισμού. Οι εν λόγω εξωτερικές πηγές πληροφόρησης πρέπει να θεωρείται ότι δεν ελέγχονται από το ΚΕΔΙΜΑ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Ο/Η συντάκτης της παρουσίασης βεβαιώνει ότι η παρουσίαση είναι αποτέλεσμα προσωπικής ενασχόλησης και έχει γίνει η απαραίτητη αναφορά στην εργασία (και τα δικαιώματα) τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας και επιστημονικής τεχνογραφίας.

<https://ctl.unit.uoi.gr>

Διδακτικές μέθοδοι για την ενεργό εμπλοκή

Τι σημαίνει να εμπλέκονται ενεργά οι φοιτητές/τριες στη διαδικασία μάθησης;

- ✓ Ευκαιρίες συμμετοχής
- ✓ Συνεργασία
- ✓ Βελτίωση μαθησιακής εμπειρίας
- ✓ Ανάπτυξη ακαδημαϊκών δεξιοτήτων

Με ποιες τεχνικές μπορώ να ενεργοποιήσω το φοιτητικό ακροατήριο;

- Διάλεξη (τεχνικές για να μετατραπεί σε διαδραστική διαδικασία)
- Ανεστραμμένη τάξη
- Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Η μέθοδος της διάλεξης

- Διάλεξη: παραδοσιακή μέθοδος ή φοιτητοκεντρική;
- Σύμφωνα με δεδομένα που παρουσιάζονται σε μελέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης Φοιτητών (European Students' Union) (Todorovski et al., 2015) η διδακτική μέθοδος της διάλεξης (lecturing) αναφέρεται από το σύνολο των φοιτητών/τριών που συμμετείχαν στην έρευνα ως η πιο συχνή μέθοδος διδασκαλίας.
- Η διάλεξη ως μέθοδος χαρακτηρίζεται παραδοσιακή διότι συνεπάγεται κατεξοχήν μετωπική διδασκαλία.
- Η διάλεξη μπορεί να μετατραπεί σε μια πιο **διαδραστική** διαδικασία και να αποτελέσει ίσως το πρώτο βήμα προς μια φοιτητοκεντρική προσέγγιση στη μάθηση.
- Τρία απαραίτητα στοιχεία: προσέλκυση ενδιαφέροντος, οργάνωση και δομή, ευκαιρίες συμμετοχής.

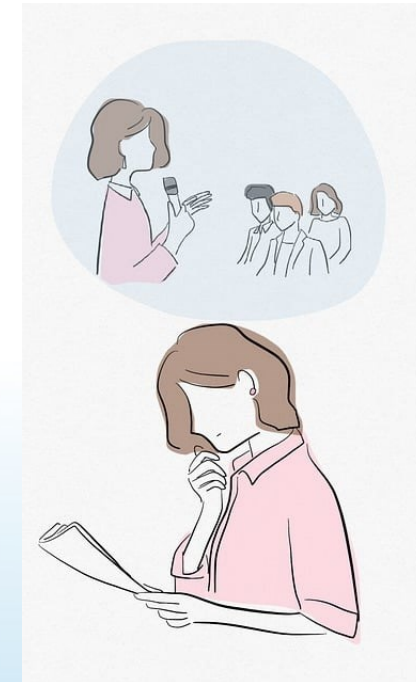
Προετοιμασία και σχεδιασμός μιας διάλεξης

Κατά την προετοιμασία και τον σχεδιασμό μιας διάλεξης, ο/η διδάσκων/ουσα μπορεί να λάβει υπόψη τα εξής (Bruff, 2010):

- ✓ Το οπτικό κείμενο – σε συνοχή με τον προφορικό λόγο
- ✓ Η φυσική παρουσία – επικοινωνιακές δεξιότητες
- ✓ Το γραπτό κείμενο – σημειώσεις, βοηθητικό σχεδιάγραμμα
- ✓ Οι σημειώσεις φοιτητών/τριών – διευκόλυνση, συγκέντρωση
- ✓ Το φοιτητικό ακροατήριο – ευκαιρίες συμμετοχής

Η χρήση οπτικών ή/και οπτικοακουστικών βοηθητικών μέσων βελτιώνει την αποτελεσματικότητα:

- ✓ Ηλεκτρονικές παρουσιάσεις
- ✓ Οι γραφικές παραστάσεις και τα διαγράμματα
- ✓ Εικόνες καλής ανάλυσης και σύντομα βίντεο

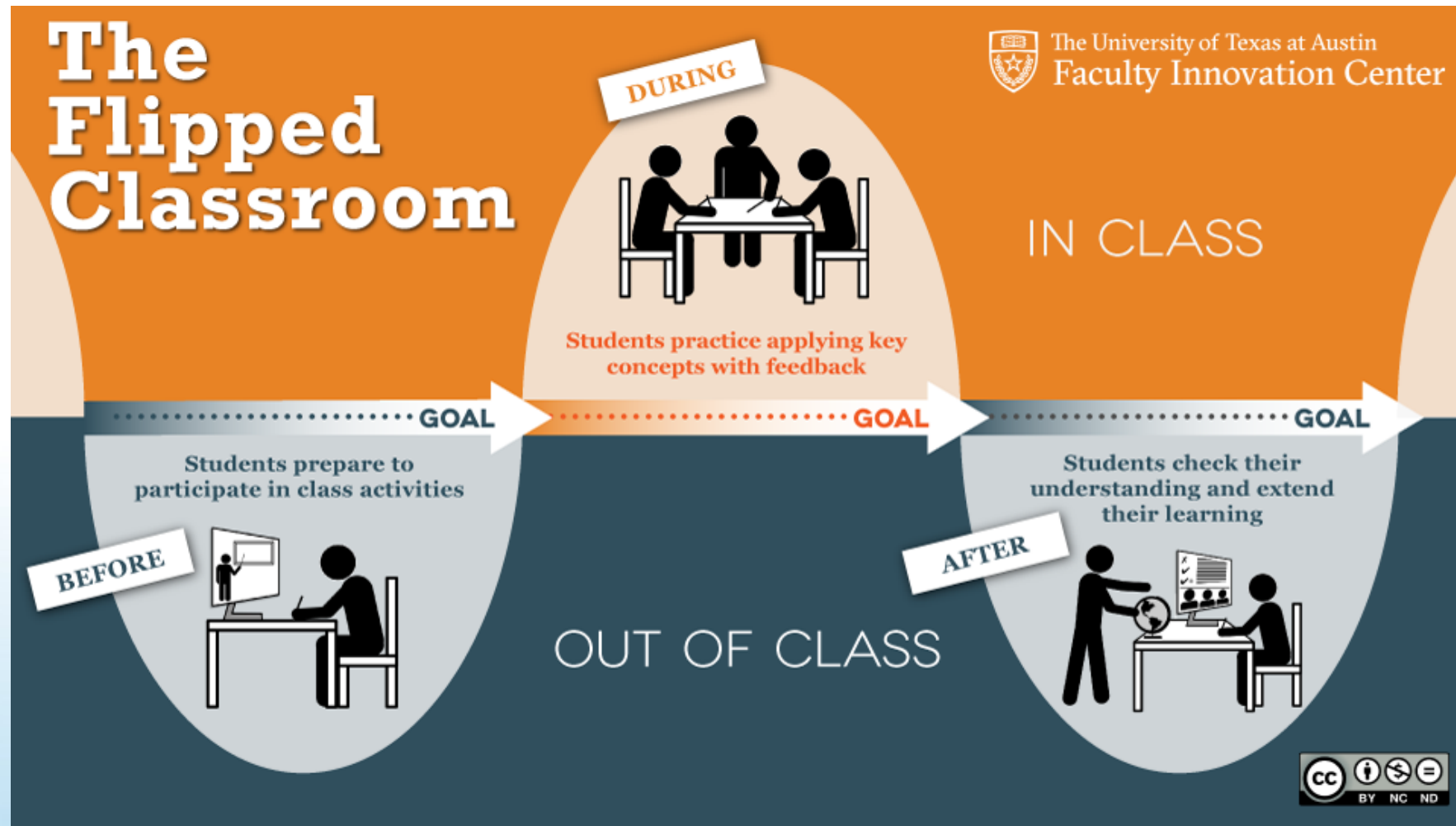

Τεχνικές για να μετατραπεί μια διάλεξη σε διαδραστική

- ✓ Ερωτήσεις: από τον/την διδάσκων/ουσα στους/τις φοιτητές/τριες
- ✓ Think-pair-share: όλοι/ες οι φοιτητές/τριες έχουν την ευκαιρία να σκεφτούν το ερώτημα και να απαντήσουν
- ✓ Αντιπροσωπευτικά παραθέματα (quotes): τεκμηρίωση μιας απάντησης από το υλικό της διάλεξης
- ✓ Καταιγισμός ιδεών: εισαγωγή σε νέο θέμα, επανερχόμαστε κατά τη διάρκεια ή στο τέλος της διάλεξης
- ✓ Αξιοποίηση νέων τεχνολογιών (ΤΠΕ), π.χ.:
 - Τεχνολογία “clickers” ή online εφαρμογές (π.χ. Mentimeter)
 - Backchannel

Η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης (flipped classroom)

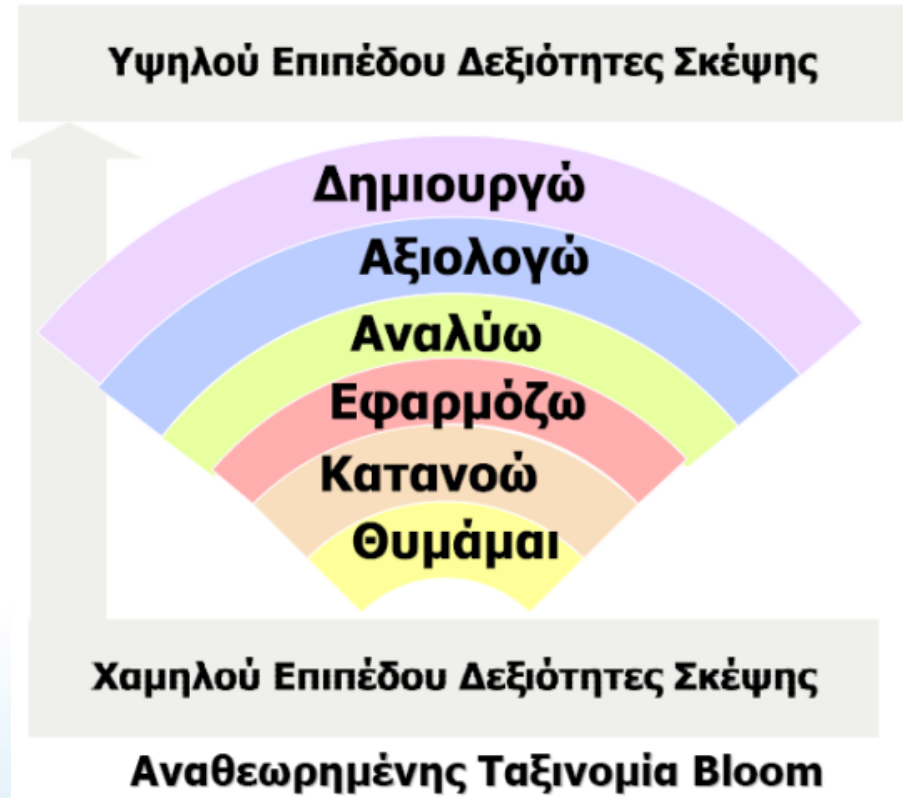
<https://ctl.unit.uoi.gr>

Διαδικασίες εκτός και εντός τάξης

- ✓ Πρόκειται για μια μέθοδο που αντιστρέφει τη σειρά των διαδικασιών που συμβαίνουν εντός και εκτός τάξης (Baker, 2000).
- ✓ Εκτός τάξης / Πριν το μάθημα: μελέτη περιεχομένου
- ✓ Εντός τάξης / Κατά τη διάρκεια του μαθήματος – ενεργός μάθηση:
 - Επεξήγηση ερωτήσεων
 - Δραστηριότητες επέκτασης του περιεχομένου με άλλες γνώσεις
 - Δραστηριότητες εφαρμογής και ανάπτυξης κριτικής σκέψης
 - Συνθετικές εργασίες, ομαδικές, καλλιέργεια δεξιοτήτων συνεργασίας και δημιουργικής σκέψης.

Συσχέτιση διαδικασιών με την ταξινόμια Bloom

- ✓ Οι ενέργειες εκτός και εντός τάξης ανταποκρίνονται στα επίπεδα της γνωστικής ταξινόμιας του Bloom.
- ✓ Οι διαδικασίες εκτός τάξης στοχεύουν στα χαμηλά επίπεδα δεξιοτήτων.
- ✓ Οι διαδικασίες εντός τάξης στοχεύουν στα υψηλά επίπεδα δεξιοτήτων.

Χαρακτηριστικά της μεθόδου

- ✓ Ειδοποιός διαφορά: επαφή με το περιεχόμενο της διδασκαλίας πριν το μάθημα – προετοιμασία.
- ✓ Προσφέρεται για μεικτή μάθηση (blended learning): συνδυασμός δια ζώσης και εξ αποστάσεως.
- ✓ Ασύγχρονη εκπαίδευση: μελέτη υλικού στον ρυθμό του καθένα.
- ✓ Διευκολύνεται η συμμετοχή φοιτητών/τριών μέσω των ηλεκτρονικών μέσω συζήτησης.
- ✓ Ανοιχτή προσέγγιση που διευκολύνει την αλληλεπίδραση μεταξύ διδασκόντων/ουσών και φοιτητών/τριών, αλλά και τη διαφοροποιημένη διδασκαλία.
- ✓ Προσθήκη ενός τρίτου σταδίου, εκτός τάξης, μετά το μάθημα με δραστηριότητες αξιολόγησης ή εφαρμογής σε άλλα πλαίσια (Estes et al., 2014).

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

- ✓ Η διδασκαλία σε ομάδες είναι μια τεχνική που αξιοποιείται από αρκετές και διαφορετικές διδακτικές μεθόδους.
- ✓ Βασικό στοιχείο διαφοροποίησης από άλλες μεθόδους, είναι η διδασκαλία, η αξιολόγηση και η μάθηση ως διεργασίες μεταξύ ομοτίμων.
- ✓ Διαπροσωπική επαφή και αλληλεπίδραση.
- ✓ Επίδραση στον γνωστικό αλλά και στον συναισθηματικό τομέα δεξιοτήτων.

Χαρακτηριστικά της διδασκαλίας σε ομάδες

Λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

- Ο αριθμός μελών (συνιστάται συνήθως ο αριθμός των 4-6 μελών).
- Η σύνθεση (ομοιογενείς ή ανομοιογενείς).
- Η οργάνωση (ρόλοι, αρμοδιότητες).
- Η συλλογική αντίληψη (κοινός στόχος).
- Η αλληλεξάρτηση (ατομική και συλλογική ευθύνη).
- Η αλληλεπίδραση και η επικοινωνία.

Αποτελεσματικότητα μέσω σχεδιασμού:

- Δραστηριοτήτων προετοιμασίας
- Δραστηριοτήτων υλοποίησης
- Δραστηριοτήτων αποτίμησης

Μάθηση με βάση τις ομάδες (team-based learning)

- ✓ Πρόκειται για μια τυποποιημένη ομαδοσυνεργατική μέθοδο: έχει συγκεκριμένη δομή, διακριτές φάσεις, εργασία σε μικρές ομάδες για όλη τη διάρκεια του μαθήματος (Brame, 2013b).
- ✓ Χαρακτηριστικά της μεθόδου είναι:
 - Η μελέτη της θεματικής για προετοιμασία πριν το κάθε μάθημα.
 - Η διαμεσολάβηση κάποιου είδους αξιολόγησης (ατομική ή/και στην ομάδα με ανατροφοδότηση).
 - Η υλοποίηση δραστηριοτήτων κυρίως επίλυσης προβλήματος (κατά τη διάρκεια του μαθήματος).
 - Η αξιολόγηση μεταξύ ομοτίμων παίζει σημαντικό ρόλο στη μέθοδο.

Μάθηση μέσω επίλυσης προβλημάτων (problem-based learning)

- ✓ Στοχεύει στις δεξιότητες επίλυσης προβλήματος (problem-solving skills): κριτική και αναλυτική σκέψη, επεξήγηση εννοιών, ερευνητικές δεξιότητες, αυτόνομη εργασία.
- ✓ Η μάθηση είναι αυτο-καθοδηγούμενη από τους/τις φοιτητές/τριες, δεν υπάρχουν και ο ρόλος του/της διδάσκοντα/ουσας είναι να διευκολύνει τη διαδικασία ως μέν
- ✓ Συνήθως, υπάρχει εφαρμογή της γνώσης σε πραγματικές συνθήκες.
- ✓ Δύο τεχνικές που είναι ιδιαίτερα βοηθητικές κατά την επίλυση προβλήματος είναι
 - Η τεχνική «σκέφτομαι δυνατά» (thinking out loud) – επεξήγηση της λογικής
 - Επίδειξη μοντέλων επίλυσης.

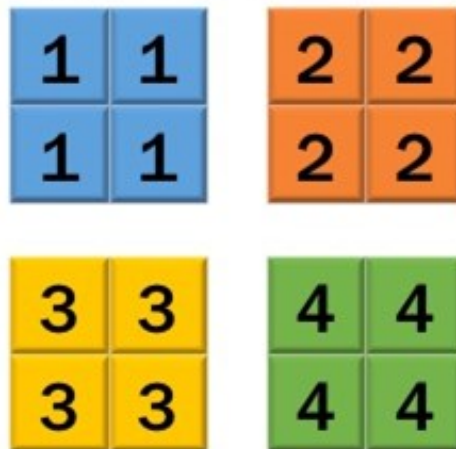

Μέθοδος συνεργατικής συναρμολόγησης ή «παζλ» (jigsaw)

- ✓ Προσφέρεται ιδιαίτερα και για διαφοροποιημένη διδασκαλία, στο πλαίσιο μιας συμπεριληπτικής μάθησης (Brame & Biel, 2015).
- ✓ Χαρακτηριστικό της μεθόδου η ανάμειξη των ομάδων.

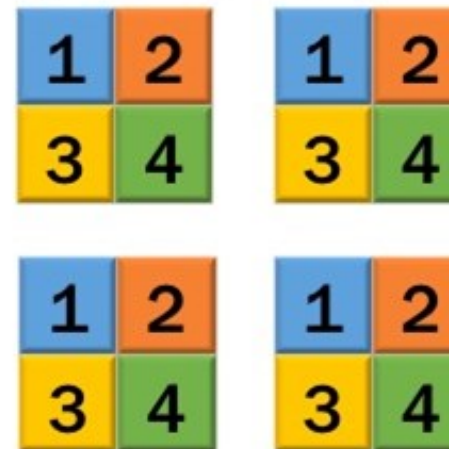
Round 1 – Focus Groups

Divide students into groups and give each group a different text to read and discuss.

Round 2 – Task Groups

Mix the groups so that students can bring their specific focus to a common task or problem.

Αντί επιλόγου

Columbia Learn (2017). *Using a Flipped Classroom Approach and Just-in-Time Teaching to Engage Students*. [Video]
<https://youtu.be/yN8dhjux3wl>

Center for Teaching and Learning (2012, Oct.18). *Team-Based Learning*. The University of Texas at Austin. [Video]
<https://vimeo.com/51713733>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία

Γενικά:

Davis, C., B. (1993). *Tools for teaching*. Jossey-Bass.

Fry, H., Ketteridge, S., Marshall, S. (Eds.) (2009). *A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education: Enhancing Academic Practice*. (3rd ed.). Routledge.

Μπέλλου, Ι., & Μικρόπουλος, Α. (2023). *Ομαδοσυνεργατικές διδακτικές τεχνικές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας*. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις.
<https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-277>

Για τη μέθοδο της διάλεξης:

Bruff, D. (2010). *Lecturing*. Vanderbilt University Center for Teaching. <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/lecturing/>

Morton, A. (2009). Lecturing to large groups. In Fry, H., Ketteridge, S., Marshall, S. (Eds.), *A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education: Enhancing Academic Practice*. (3rd ed., pp. 58-71). Routledge.

Todorovski B., E. Nordal, T. Isoski (2015). *Overview on Student - Centered Learning in Higher Education in Europe: Research Study*. European Students' Union. <https://eric.ed.gov/?id=ED572762>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία

Για τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης:

Baker, J. W. (2000). The “Classroom Flip”: Using Web course management tools to become the guide by the side. In J. A. Chambers (Ed.), *Selected papers from the 11th International Conference on College Teaching and Learning* (pp. 9-17). Florida Community College at Jacksonville. <https://upcea.edu/wp-content/uploads/2020/09/The-Classroom-Flip-Baker.pdf>

Brame, C. J. (2013a). *Flipping the classroom*. Vanderbilt University Center for Teaching. <http://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/flipping-the-classroom/>

Estes, M. D., Ingram, R., & Liu, J. C. (2014). A review of flipped classroom research, practice, and technologies. *International Higher Education Teaching & Learning Review*, 4(7). <https://www.hetl.org/a-review-of-flipped-classroom-research-practice-and-technologies/>

Για την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία:

Brame, C. J. (2013b). *Team-based learning*. Vanderbilt University Center for Teaching. <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/team-based-learning/>

Brame, C. J. & Biel, R. (2015). *Setting up and facilitating group work: Using cooperative learning groups effectively*. Vanderbilt University Center for Teaching. <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/setting-up-and-facilitating-group-work-using-cooperative-learning-groups-effectively/>

<https://ctl.unit.uoi.gr>

Το έργο με τίτλο "Γραφείο Υποστήριξης Διδασκαλίας και Μάθησης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων" με κωδικό MIS 5162379, συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση".

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

